

לילה אחד עזבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון פרת
ערש"ק פרשת צו

קרבן תודה על נס - מנין?

קריאת התינוקות בחומש ויקרא

דין הקטרת חלבים ואמזרים כל הלילה

לקחת את הקב"ה כשותף

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת צו, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון פרת), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רכבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויזכר לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנוכח לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכח לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל
יהי רצון שיתברכו בכל מיילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב רפאל לבנוני, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

תוכן העניינים

ה. מקרא אני דורש

הפרט בדיני שלמים שניתוסף בפ' צו

מנין בפשוטן של מקראות שהתודה באה על נס דווקא? / ביאור הכרחו של רש"י לפרש שקרבן תודה מביאים רק על ד' סוגי נסים, ולא על כל נס שנעשה לאדם

(עי' לקוטי שיהות חי"ב עמ' 20 ואילך)

ח. פנינים ☺ עיונים וביאורים קצרים

לשון יחיד ורבים בקרבן תודה / "ביום קרבנו" או "עד בוקר"?

י. יינה של תורה

סוד לימוד התינוקות בחומש ויקרא

הקרבן מגלה את ההתקשרות העצמית של יהודי בהשי"ת / בחירה שלמעלה מטעם ודעת / מעלת קריאת התינוקות בתורת כהנים

(עי' לקוטי שיהות חי"ב עמ' 1 ואילך)

יד. פנינים ☺ דרוש ואגדה

לחפר מחיי נפשו ולמסרו ל'ח' / הקרבת התענוג באור וחושך

טו. חידושי סוגיות

פלוגתת רש"י והרמב"ם בהקטרת חלבים ואמורים כל הלילה

יבאר דש"י רש"י להתיר כל הלילה משום דאין כח ביד חכמים לאסור היכא דמפורש בתורה להיתר, ועפ"ז יתקשה בש"י הרמב"ם / יתרץ ש"י הרמב"ם ע"פ ב' גדרים באכילת מזבח

(עי' לקוטי שיהות חי"ג עמ' 948 ואילך; ח"ה עמ' 439; חמ"ז עמ' 7-456)

יט. תורת חיים

לקחת את הקב"ה בשותף

לקט מכתבים אודות מעלת נתינת הצדקה שבכך נעשה הקב"ה לשותף בעסק / השמחה הגדולה בשותפות עם השם יתברך / השותף עושה כל התלוי בו להצלחת העסק / שותף המביא ברכה והצלחה / מקבלים מהקב"ה יותר מענין השותפות / אין להקטין את חלקו של השי"ת בעסק

כב. דרכי החסידות

בין חכמות הטבעיים לחכמת ה'

כה. הוספה - שיחות קודש

מסירות נפש דפורים - גם בשעת עסקיו!

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

הפרט בדיני שלמים שניתוסף בפ' צו

מנין בפשוטן של מקראות שהתודה באה על נס דווקא? / ביאור הכרחו של רש"י לפרש שקרבן תודה מביאים רק על ד' סוגי נסים, ולא על כל נס שנעשה לאדם

א. בפרשתנו (ו, יא ואילך): "וזאת תורת זבח השלמים אשר יקריב לה". אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה וגו'".

והעתיק רש"י התיבות "אם על תודה יקריבנו", ופירש: "אם על דבר הודאה, על נס שנעשה לו, כגון יורדי הים והולכי מדברות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא, שהן צריכין להודות, שכתוב בהן 'יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויזבחו זבחי תודה' – אם על אחת מאלה נדר שלמים הללו, שלמי תודה הן, וטעונות לחם האמור בענין, ואין נאכלין אלא ליום ולילה, כמו שמפורש כאן".

וצריך להבין:

הרי "תודה" פירושה הודאה סתם – ומנלי' לרש"י לדייק ש"אם על תודה" האמור כאן היינו "הודאה על נס" דוקא?

אפילו אם יש לו לרש"י איזה הכרח שאין הכוונה אלא להודאה על נס – מאין דיוקן שנכללים בזה רק ד' נסים אלו ולא יותר? ואם נאמר שהוכחתו מהכתוב בתהלים (קאפיטל קז – שמביא רש"י) "יודו לה' חסדו" וקחשיב רק ד' סוגי נס – מנלן בפשוטו של מקרא שכוונת הפסוק שמביאים קרבן תודה רק על נסים אלו; הרי יתכן שחייבים על כל הנסים והכתוב מביא דוגמאות מסוגים שונים בלבד!

גם אם מן הכתוב מוכח שרק על ד' נסים אלו חייבים בקרבן תודה, למה הוצרך רש"י בפירושו כאן (שאינו ספר הלכות) לפרט את כולם, והרי מספיק להבנת פשוטו של מקרא

שיביא אחד מהם בתור דוגמא (ולרמוז לשאר ג' הנסים בתיבת "וכו") כפי הרגיל בכגון
 דא בכמה וכמה מקומות בפירוש רש"י על התורה?

ב. והביאור בכל זה:

בפרשת צו המדובר בקרבנות כאלו, שבעיקרם כבר נתפרשו בפרשת ויקרא, אלא
 שבפרשתנו ניתוספו בכל קרבן וקרבן עוד פרטים שלא נתבארו קודם.

אמנם בנוגע לקרבן שלמים איננו מוצאים לכאורה שום פרט נוסף בפרשה זו, שהרי
 לאחר הכתוב "וזאת תורת זבח השלמים אשר יקריב לה" נאמר מיד: "אם על תודה
 יקריבנו" – ואם כן הרי מה שכתוב "וזאת תורת זבח השלמים" מיותר הוא לכאורה, והי'
 להכתוב להתחיל מיד: "אם על תודה יקריב".

ושולל רש"י תמיהה זו ומפרש: "אם על דבר הודאה . . נדר שלמים הללו שלמי
 תודה הן" – כוונתו לומר, ש"אם על תודה" בא בהמשך למה שכתוב "וזאת תורת זבח
 השלמים", היינו שבפרשה זו בא הכתוב להוסיף עוד סוג ופרט בתוך "זבח השלמים"
 שעליו דובר בפרשת ויקרא, והוא קרבן תודה, שישנם בו כמה פרטי דינים שאינם בשאר
 שלמים.

ופירוש זה מוכח ממה שכתוב "אם על תודה יקריבנו" – שפירושו יקריב אותו "זבח
 השלמים" האמור בכתוב לפני זה, וכאילו כתוב "אם על תודה יקריב את זבח השלמים"
 דינו כך וכך.

ג. והנה, אף שענין זה הוא עיקר החידוש בפירושו על הכתוב, מכל מקום מפרש
 רש"י בדרך אגב (בתוך דברי הפירוש הנ"ל) גם דבר המובן בפשטות בלא פירושו, והוא:
 שהחיוב להביא קרבן תודה הוא רק על ד' נסים אלו.

וההכרח לזה:

מובן בפשטות שתמיד צריכים להודות להקב"ה על כל הטוב שהוא גומל לכל יחיד
 ויחיד, כי כל אחד ואחד מבני ישראל מאמין בה' ויודע שכל מה שיש לו, גם אם בא לו
 בדרך הטבע – הרי זה בא מהקב"ה. וכמו שיש להודות לכל נותן מתנה טובה יהי' מי
 שיהי', על אחת כמה וכמה שחייבים להודות למלך מלכי המלכים הקב"ה על מתנותיו
 הרבות לכל אחד ואחד בכל יום תמיד. ולכן סידרו חז"ל להודות ולהלל ולשבח לקב"ה
 בכל יום ויום בתפלות וברכות וכו'.

לפי זה נמצא, לכאורה, שכל אחד מבני ישראל יתחייב להביא קרבן תודה בכל יום ויום
 (או כמה פעמים ביום) – והרי זה דבר בלתי מתקבל על הדעת, ואפילו את"ל שמספיק
 פעם אחת בשנה על כל השנה – גם זה הוא חידוש גדול שהיתה התורה צריכה לפרשו.

לכן גם בפשוטו של מקרא מוכרח לומר שלא על כל הודאה חייבים קרבן תודה, אלא

על הודאה שאינה רגילה – היינו שהתודה באה רק "על דבר הודאה על נס שנעשה לו".

ד. אבל עדיין אינו מובן: הרי כבר מסופר לפני זה שבמשך הארבעים שנה שהיו ישראל במדבר נתן להם הקב"ה בכל יום לחם מן השמים באופן ניסי; כן הי' להם בארה של מרים; וכן הי' להם ענן תמיד לשמרם מכל הענינים הבלתי רצויים – שכל אלו הרי הם נס. ואם על כל נס מחוייבים להביא קרבן תודה, נמצא שכל אחד ואחד מישראל (שהיו יותר ממששים רבוא) נתחייבו והקריבו קרבן תודה בכל יום ויום – דבר שאין לאומרו כלל.

לכן מוכרח לומר שלא על כל נס חייבים בקרבן תודה, אלא על ניסים מפוריימים; וכיון שבכתובים "ידו לה' חסדו" שבתהלים מובאים כמה סוגי נסים, ומפרש שם "ויזבחו זבחי תודה", הרי מובן שזהו בדוקא – שקרבן תודה מביאים רק על הנסים המפורשים שם.

זאת אומרת, מאחר שמוכרח לומר שלא על כל נס מביאים קרבן תודה, אלא רק על נס מיוחד; ואף שבכתובי החומש לא נתבאר על איזה נס מביאים את הקרבן – הרי מכיון שבתהלים נתפרשו כמה נסים, מסתבר לומר (שאינם רק בתור דוגמא בעלמא, אלא) שהם בדוקא, שרק על נסים הללו מביאים קרבן תודה [ובפרט שנקט ארבעה נסים – ולא אחד או שנים לדוגמא].

ואף על פי כן אין רש"י מסתפק בהביאו הכתוב מבלי פירוט הדברים, כי הכתוב "ויזבחו זבחי תודה" נאמר בפירוש אצל חולה שנתרפא, והי' מקום לומר שקאי רק על חולה שנתרפא – לכן מפרט רש"י שבכ"ז הארבעה המובאים שם חייבים קרבן תודה.

[וגם לא די שיכתוב "חולה שנתרפא וכו'", כי מזה היינו למדים להוסיף רק מה שכתוב אצרחרי חולה שנתרפא, היינו יורדי הים, ועדיין לא היינו יודעים על הולכי מדבריות וחבושי בית האסורים (שהם כתובים בתהלים לפני חולה שנתרפא) – ולכן כותב רש"י בפירוש כל הד' שצריכים להודות].

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

אשר נשוב אליכם" – נחשב להם השהי"י במדבר הגדול והנורא, כחבוי בית האסורים.

אולם "חולה שנתרפא", לא אירע לישראל בתור "רבים", ולכן נאמר לישראל אחרון, ובלשון יחיד, משום שלא היא משותף לכלל ישראל.

(ע"פ לקומי שיחות ח"יב עמ' 24 ואילך)

"ביום קרבנו" או "עד בוקר"?

ובשר זבח תורת שלמיו ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר

לא יניח ממנו עד בקר – אבל אוכל הוא כל הלילה. אם כן למה אמרו עד חצות, כדי להרחיק את האדם מן העבירה (ז, טו. רש"י)

לכאורה תמוה, דמלשון רש"י "אם כן למה אמרו" משמע שכבר ידוע לנו דין "עד חצות" והשאלה היא רק על הטעם – "למה" – לדין זה. ולכאורה מנין לנו בפשוטי המקראות הלכה זו, הרי דין זה הוא גזירת חכמים? ובכלל צ"ע מדוע הביא רש"י דין זה בפירושו, הרי דרכו לפרש את המקראות ולא לציין הלכות ודינים?

ויש לומר הביאור בזה:

באם כוונת הכתוב היא ללמדנו שזמן אכילת הקרבן הוא "עד בוקר" הול"ל "ביום קרבנו יאכל עד בוקר", אך מזה שלא נאמר כן, אלא "ביום קרבנו יאכל, לא יניח ממנו עד בוקר" מוכח דאכן זמן האכילה אינו "עד בוקר" אלא מסתיים לפני זה, ורק איסור "לא יניח ממנו" זמנו "עד בוקר".

לשון יחיד ורבים בקרבן תודה

אם על תודה יקריבנו

יורדי הים והולכי מדבריות וחבוי בית האסורים וחולה שנתרפא, שהם צריכים להודות (ז, יב. רש"י)

יש לדייק בלשון רש"י ש"חולה שנתרפא" כתב בלשון יחיד, ושאר המצבים כתב בלשון רבים. וטעמא בעי.

ויש לבאר בזה:

כאשר מטילים על האדם איזה חיוב בקשר למאורע מסוים, הנה אם "בדידי" הוא עובדא, נקל לו יותר להבין פרטי הענין, טעם החיוב וכו'. ובנדו"ד, מכיון שמדובר על מצוה שציווה בה משה רבינו את דור המדבר, הנה מסתבר שכאשר נאמרו לבני ישראל ארבעת המצבים שיש להביא עליהם קרבן תודה, הזכירו בתחילה מאורעות כאלו שנעשו עם בני דור המדבר, ורק אחר כך הוסיפו מאורעות אחרים.

ומעתה יתבאר מה שבשלושת המצבים הראשונים נקט רש"י לשון רבים, משום שמצבים אלו אירעו בדור המדבר לכולם יחד, באופן של "רבים". ועל הסדר:

"יורדי הים" – הירידה לים סוף;
"הולכי מדבריות" – ההליכה במדבר שלאחר מכן; "חבוי בית האסורים" – כשנאמר לישראל שיתעכבו במדבר ארבעים יום עד רדת משה מן ההר (ראה פ' משפטים כד, יד: "ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה עד

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

מן העבירה". ולכן "אמרו עד חצות", כי מכיון שהתורה רומזת שצריכה להיות הרחקה מסויימת בזמן האכילה, שיערו חכמי ישראל שהכוונה היא "עד חצות".

ולפי זה מובן שמדברי הכתוב עצמו כבר מוכח שיש כאן הרחקה ושיעור האכילה אינו "עד בוקר", ולכן פשיטא לן מה ש"אמרו עד חצות", ולכן גם מביאו רש"י כאן, כי בזה מפרש דיוק לשון הכתובים, כנ"ל.

(נ"פ לקומי שיחות חכ"ז עמ' 37 ואילך)

אך לאידך, ממה שנאמר "ביום קרבנו יאכל", שהכוונה בזה בפשטות היא לכל המעת לעת, משמע שגם זמן האכילה נמשך עד בקר.

ולכן מפרש רש"י שהכתוב משמיענו שני הדברים:

מעיקר הדין "אוכל הוא כל הלילה", ולכן נאמר "ביום קרבנו יאכל". אמנם בדיוק לשון הכתוב "לא יניח ממנו עד בקר" מרומז שיש לעשות הפסק וריחוק בין הזמן של "לא יניח ממנו" לזמן האכילה, וזאת "כדי להרחיק את האדם

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

סוד לימוד התינוקות בחומש ויקרא

הקרוב מגלה את ההתקשרות העצמית של יהודי בהשי"ת / בחירה שלמעלה
מטעם ודעת / מעלת קריאת התינוקות בתורת כהנים

עבודת הקרבנות שנתבארה בפרשיות אלו, היא אחד מעיקרי עבודת בני ישראל בעולם. וכפי שאמרו במשנה (אבות פ"א מ"ב): "על שלושה דברים העולם עומד על התורה על העבודה ועל גמילות חסדים", ו"עבודה" היא עבודת הקרבנות בבית המקדש (מפרשי המשנה שם).
יש לתמוה:

שלושה עניינים אלו של תורה עבודה וגמילות חסדים, הם שלושה "קווים" בעבודתו של יהודי, והן הן שלוש הדרכים שהעניק השי"ת לבני ישראל על מנת שיוכלו להתקשר אליו ולהתדבק בו. ועל כן, הן מתאים לכאורה שיהיו אלו עניינים רוחניים נעלים ומרוממים. וכדוגמת עבודת התפילה שהיא "עבודה שבלב" (תענית ב, א), ורואים בה במוחש את התקרבות האדם להשי"ת.

ולפועל, רואים אנו שאחד העניינים העיקריים ביותר הוא עבודת הקרבנות. עבודה זו אינה רוחנית לכאורה, אלא תוכנה הוא הקרבת קרבנות גשמיים, שחיטתם והעלאתם על גבי המזבח. ולכאורה, כיצד מתאים שזו תהי' הדרך להתקשרות בני ישראל בהשי"ת?

והתמיהה גדלה על פי מה שמצינו שגם גויים מותרים בהבאת קרבנות, ואפילו להקריבם בבית המקדש (ראה מנחות עג, ב). ואינו מובן כלל, מדוע בחר השי"ת לבטא את עבודת בני ישראל בעניין גשמי ששייך גם אצל אומות העולם?

הקרוב מגלה את ההתקשרות העצמית של יהודי בהשי"ת

הקרבנות הם חלק מתרי"ג מצוות התורה, אך יש בהם עניין בו הם נעלים מכל המצוות

כולן:

לקראת שבת

יא

"מצווה" הוא מלשון צוותא וחיבור (לקוטי תורה בחוקתי מה, ג). כאשר יהודי מקיים את התורה ומצוותי, הרי הוא קשור עם השי"ת, וכאשר פגם ועבר את הדרך רח"ל, הוא מתנתק ונפרד ממנו ית' ח"ו.

אמנם, גם כאשר יהודי חטא ונפרד לכאורה מהשי"ת, הרי בפנימיותו הוא עדיין קשור אליו ית'. כל איש ישראל, יהי' מי שיהי', דבוק ומאוחד בהשי"ת בקשר עצמי, וקשר זה אינו מתנתק גם בעת מעשה העבירה. בני ישראל הם בבחינת בנים להשי"ת (ראה יד, א), וכשם שבן נותר קשור לאביו גם כאשר חטא לו, כך בני ישראל מאוחדים בהשי"ת תמיד, גם כאשר אינם הולכים בדרך הישר (ראה קדושין לו, א. שו"ת הרשב"א ח"א סי' קצד גבי משומד).

אך קשר מיוחד זה אינו בגילוי תמיד. הקשר הגלוי שבין יהודי להשי"ת מיוסד על קיום התורה ומצוותי, וכאשר פגם יהודי, הרי נפגמה התקשרותו בהשי"ת.

וזהו עניין הקרבת הקרבן, קרבן מלשון "קירוב" (ראה זהר ח"ג ה, א; ספר הבהיר סמ"ו קט) ועוד, שעל ידו מתגלה הקשר הפנימי והעצמי שבין היהודי להשי"ת. ומכיוון שבקשר העצמי שבין ישראל להשי"ת, לא יכול להיות מצב של פגם, הרי בהתגלות קשר זה, נהי' היהודי קשור להשי"ת תמיד.

וזהו עניין הכפרה שנפעלת על ידי הקרבן, "כפרה" מלשון קינוח, שמתנקה ומתקנח החטא והפגם שהי' בהתקשרות היהודי באלקות.

בחירה שלמעלה מטעם ודעת

ומעתה יש לבאר מדוע מתעורר הקשר העצמי של בני ישראל בהשי"ת על ידי הקרבנות דווקא:

הקשר העצמי שבין השי"ת לבני ישראל, כקשר של אב ובן, אינו מחמת מעלתם של בני ישראל על אומות העולם, ולא מחמת עבודתם הרוחנית והמרוממת, אלא הוא נעשה על ידי בחירתו של השי"ת, עניין שהוא למעלה מטעם ודעת.

השי"ת בחר בבני ישראל אף על פי ש"אח עשו ליעקב". כלפי חוץ נראה שיעקב ועשו הם אחים ואין כל הפרש ביניהם, ומכל מקום "ואוהב את יעקב" (מלאכי א, ב) דווקא – בבחירה שלמעלה מטעם ודעת.

ומעתה יובן מדוע בחר השי"ת ש"עבודת" בני ישראל, המעוררת את התקשרותם העצמית בהשי"ת, תהי' על ידי קרבנות גשמיים דווקא:

בעבודת הקרבנות אין ניכרת מעלתם ורוחניותם של בני ישראל, וכאמור למעלה הרי היא נעשית על ידי פעולות גשמיות של הקרבת בהמה גשמית ושחיטה והעלאה על המזבח. עבודה זו גם דומה אצל בני ישראל ואומות העולם, ומכל מקום בחר השי"ת

דווקא בקרבנותיהם של בני ישראל, ורק היא מעוררת ומגלה את התקשרותם העצמית בהשי"ת.

ונמצא שבחירת השי"ת בקרבנותיהם של בני ישראל, מבטאת ומזכירה את בחירת השי"ת בבני ישראל ואהבתו אליהם, בחירה שלמעלה מטעם ודעת, ואינה תלויה במעלתם ועבודתם. ולכן, על ידי הקרבנות מתגלה ומתעורר הקשר העצמי שבין היהודי להשי"ת, והוא מכפר ומשלים את הפגמים שבעבודתו.

מעלת קריאת התינוקות בתורת כהנים

ועל פי המבואר כאן, יש ליתן טעם לשבח במאמרם ז"ל אודות תחילת לימוד התינוקות בתורת כהנים. שכן דרשו חז"ל בתנחומא (פרשתנו יד):

"למה הם מתחילים התינוקות של בית רבן ללמוד בספר ויקרא, אלא מפני שכל הקרבנות כתובים בו, ומפני שהם טהורים עד עכשיו ואינם יודעים מהו טעם חטא ועון, לפיכך אמר הקדוש ברוך הוא שיהו מתחילין תחלה בסדר הקרבנות, יבואו טהורים ויתעסקו במעשה טהורים.

"לפיכך אני מעלה עליהם כאלו הם עומדים ומקריבים לפני הקרבנות. והודיעך, שאף על פי שחרב בית המקדש ואין קרבן נוהג, אילולי התינוקות שקורין בסדר הקרבנות, לא הי' העולם עומד".

ויש לבאר את השייכות המיוחדת של התינוקות לקריאה בענייני הקרבנות דווקא:

שלוש תקופות יש בשייכותו של יהודי לתורה ומצוות: א. מהיותו בר ובת מצווה, שאז הוא מחויב במצוות לגמרי. ב. משהגיע לחינוך, ואזי קיום התורה והמצוות שלו הוא בתור הכנה לקיומן כמצווה ועומד. ג. בהיותו קטן, שאז אינו שייך עדיין להנהגה של תורה ומצוות.

והנה, אף שהקטן אינו שייך לקיום תורה ומצוות בפועל, הרי הוא שייך גם אז לתורה ומצוות, וכפי שמתבטא הדבר בהלכה שאסור לספות לו איסור בדיינים גם כשאינו מבין כלל (ראה בארוכה שו"ע אדמו"ר הזקן א"ח סי' שמג ס"ה ואילך). ויתירה מזו: התורה ניתנה לכל איש ישראל בירושה, כאמור "תורה ציוה לנו משה מורשה קהלת יעקב" (ברכה לג, ד), וגם תינוק בן יומו יורש הכל, וממילא גם התינוקות קשורים לתורה ומצוותי' ככל יהודי.

והנה, כאשר מדובר אודות אלו העובדים עבודתם בלימוד התורה וקיום מצוותי', הרי בדרך כלל הקשר הגלוי שבינם להשי"ת הוא הקשר התלוי בלימוד התורה וקיום המצוות. והקשר העצמי והאהבה העצמית של השי"ת לישראל אינם גלויים.

אך התינוקות, מכיוון שהם אינם שייכים לעבודת קיום התורה והמצוות, ממילא

לקראת שבת

יג

ניכרת אצלם בגלוי תמיד האהבה הפנימית העצמית של השי"ת לבניו! וכאמור, הרי אהבה עצמית זו מתבטאת בעבודת הקרבנות, שבגלוי אין בה עבודה רוחנית, והיא דומה לקרבנות של אומות העולם, ומכל מקום בחר השי"ת דווקא בקרבנות בני ישראל.

ועל כן כאשר מתחילים לקרות לקטנים בתורה, הרי המתאים ביותר הוא לקרות עמהם את פרשת הקרבנות, שבה מתבטאת אהבתו העצמית של השי"ת לבניו.

ועל ידי קריאה בתורה של הקטנים, שקוראין בתורת כהנים שהוא עניין הקרבנות ובחירת השי"ת בבני ישראל, הרי נפעל שיהי' העולם עומד.

ובפרט שקריאת התינוקות אין בה אפילו עניין של הבנה והשגה, ואין בה מעלה שכלית, אלא רק מעשה של עקימת השפתיים ודיבור בפועל. ועבודה זו אין בה מעלה על פי טעם ודעת, אלא רק בחירת השי"ת ואהבתו לבניו. ובזכות אהבה זו מתקיים העולם כולו.

פנינים

דרוש ואגדה

הקרבת התענוג באור וחושך

זאת תורת העולה גו' כל הלילה

בא ללמד על הקטר חלבים ואברים שהיא כשר כל הלילה

(ו. ב. רש"י)

בדין הקטר חלבים ואברים נתבאר במקום אחר (ראה להלן מדור "חידושי סוגיות" בארוכה) שיש בו שני פרטים: א. דין חיובי - מצות ההקטרה כחלק מעבודת הקרבנות, וזמן הקטרה זו הוא ביום בלבד. ב. דין ש"י - כדי להימנע מלעבור על איסור נותר, והקטרה זו כשרה כל הלילה.

ויש לבאר זה בעבודת האדם לקונו:

'יום' מורה על זמן בו האדם מואר באור הקדושה, ו'לילה', זמן שבו שורר חושך, מורה על מצב בו האדם שרוי בחושך רוחני. ובשני הזמנים על האדם להקריב להקב"ה ולהקטיר את ה"חלב", שמורה על תענוג האדם (ראה גיטין נו, ב), שכח התענוג שלו צריך להיות לה' לבדו. אמנם, בזה עצמו יש חילוק בין ה"יום" וה"לילה":

ב"יום" - כאשר מאיר אצל האדם אור הקדושה - יכול האדם להקריב את החלב בדרך החיוב, והיינו, שיכול הוא להרגיש בנפשו תענוג, כי הקריב לגמרי את התענוג להקב"ה, והתענוג שמרגיש הרי זה תענוג רוחני וקדוש מעבודת הבורא ית"ש.

אמנם ב"לילה" - כאשר האדם שרוי בחושך רוחני - הנה אם יחוש תענוג, אין זה תענוג רוחני וקדוש אלא הנאה ועונג של האדם מצ"ע. ולכן במצב זה עבודת הקטרת התענוג היא בדרך השלילה, להזהר ולהשמר מהרגשת עונג והנאה שאינה "לשם שמים", ולהתרחק מזה לגמרי, ולהקטיר ולשרוף כל ה"חלבים" וההנאות שלו כקרבן לה'.

(נ"פ לקוטי שיחות ח"ג עמ' 950 ואילך)

לחסר מהיי נפשו ולמסרו לה'

צו את בני ישראל

ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס (ו. ב. רש"י)

יש לבאר זה בעבודת האדם לקונו, ש"חסרון כיס" מרמז על מצוות הצדקה, ומצוה זו נצרכה לזירוז מיוחד:

מבואר בספר התניא (פ"ז) שהטעם לזה שמצוות הצדקה שקולה כנגד כל המצוות (ב"ב ט, א), ומעלתה גדולה ביותר הוא מפני שכאשר נותנים מעות, ש"במעוה אלו ה' יכול לקנות חיי נפשו החיונית", הנה כאשר במקום זה נותן מעות אלו לצדקה, נמצא ש'נותן חיי נפשו' ממש לה'.

מצוות הצדקה אינה קשורה רק ל"חיי נפש" האדם אלא גם להעולם שחוץ ממנו, שהרי הממון הניתן לצדקה הוא מחוץ לגופו של הנותן, והרי זה חלק מהעולם החיצוני. ונמצא שבנתינת צדקה מעלה האדם את כללות "נפשו החיונית" לה', וגם את העולם שמחוץ ממנו.

והנה, כדי לזכך ולהעלות את הנחות ביותר צריך כוח נעלה ביותר. ועל פי זה מובן שהצדקה שמעלה היא את כללות נפשו החיונית לה' ואף את העולם שמחוצה לו, הרי הכח למצוה זו הוא מעומק פנימיות הנשמה.

וזהו "ביותר צריך הכתוב לזרז" - מתי צריך האדם זירוז מיוחד ונתינת כח גדול "ביותר"? כאשר זה: א. "במקום" - כאשר הדבר קשור ל"מקום" ושטח העולם שחוץ לאדם המקיים את המצוה. ב. "שיש בו חסרון כיס" - גם באדם עצמו נוגע הדבר **לכאשר** נפשו החיונית, בזה שהוא מחפץ מעצמו דבר אשר "הי' יכול לקנות חיי נפשו החיונית".

(נ"פ לקוטי שיחות ח"ג עמ' 37 ואילך)

חידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

פְּלוּגַת רֶשִׁי וְהַרְמַב"ם בַּהֲקָטֶרֶת חֲלָבִים וְאֲמֹרִים כֹּל הַלֵּילָה

יבאר דשי' רש"י להתיר כל הלילה משום דאין כח ביד חכמים לאסור היכא דמפורש בתורה להיתר, ועפ"ז יתקשה בשי' הרמב"ם / יתרץ שי' הרמב"ם ע"פ ב' גדרים באכילת מזבח

פ"ד ה"ב "אברי העולות מקטירין אותן בלילה עד שיעלה עמוד השחר, וכדי להרחיק מן הפשיעה אמרו חכמים שאין מקטירין האמורים ואברי העולה אלא עד חצות הלילה". ועיי' נמי לשונו בהל' תמידין ומוספין פ"א ה"ו.

ובביאור טעם שי' רש"י אמאי נימא דהכא לא גזרו (והרי טעמא חד הוא, להרחיק מן העבירה), י"ל עפמ"כ כמה פוסקים דאף דקיי"ל דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה (עיי' תוד"ה וחותרם ברכות טז). שאני דבר שהיתרו מפורש בתורה דאז אין כח ביד חכמים לגזור בו איסור (ראה ט"ז או"ח סו"ס תקפח גבי גזירת חכמים שלא לתקוע בר"ה שחל בשבת, דמ"מ לא גזרו כשחל בחול משום שמא יתקן כלי שיר כי "אין להם לגזור ולעקור לגמרי ד"ת שציותה לתקוע ביום

תנן במגילה כ: "כל הלילה כשר כו' ולהקטר חלבים ואמורים" (מותרי תמיד של בין הערביים שנזרק דמו ביום כדין), ובגמ' כא. ילפינן לה מדכתיב בפרשתנו (גבי התמיד) "זאת תורת העולה גו' על המזבח כל הלילה עד הבוקר".

ובמתני' דריש ברכות: "הקטר חלבים ואמורים מצותן עד שיעלה עמוד השחר כו', א"כ למה אמרו חכמים עד חצות כדי להרחיק את האדם מן העבירה", ופרש"י דאין כוונת הסיפא ד"אמרו חכמים עד חצות" למימרא דגזרו אף בהקטר חלבים ואבריים גופא, אלא קאי רק על קריאת שמע ואכילת קדשים דאמרי' ברישא דמתני' התם דהוא עד חצות, ולדידי' הקטר חלבים ואמורים כשר כל הלילה אף מדרבנן. אולם הרמב"ם נקט להדיא דאף אהא קאי, כמ"ש בהל' מעשה הקרבנות

שיאכלו חלקם ביומו ולא יותירו למחר, כמ"ש בפרשתנו "ביום קרבנו יאכל" ("כל הקרבנות במשמע חוץ מן השלמים שפירש בהם הכתוב [דנאכלים לשני ימים] ובכור ומעשר הדומים להם", רמב"ם הל' מעה"ק פ"י ה"ז). ובהך חיובא לאכול ביומו יש ב' גדרים: (א) זהו זמן קיום מצות עשה דאכילת הזבח, שהיא מצוה בפ"ע ותיקנו עלי' ברכה ככל מ"ע, כמבואר במשנה ותוספתא סוף פסחים. (ב) אכילתם באותו היום היא פעולה המונעת מאיסור, דעיי"ז נמנעים הכהנים מלעבור על הלאו דנותר.

והחילוק בין ב' הענינים הוא, דהמצוה החיובית דאכילת הזבח יש כמה תנאים היאך צריכה להתקיים, כגון הא דילפינן בזבחים צא. "למשחה - לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלין", והיינו כדתנן לעיל שם צ: דצ"ל צלוינן או שלוקין או מבושלין, היינו דאסור לאכול הבשר חי (ובשו"ת חכם צבי סי' סב הוכיח מדברי רש"י ותוס' בכורות כז. דדין זה הוא חיוב גמור), ובאם חסר אחד מן התנאים לא נתקיימה המצוה. משא"כ בזהירות מאיסור נותר הרי אין כל נפק"מ באיזה אופן נעשית האכילה, ובלבד שע"י אכילה זו לא ישאר מן הקרבן "נותר", ואפי' יאכלנו חי.

וּלְפָנָיו יש לבאר היטב מש"כ התוס' במק"א. דהש"ס במנחות מח. דן גבי באיזה אופן רשאי בקדשים לחטוא באיסור אחד כדי שתתקיים עיי"ז עכ"פ מצוה אחרת, ואמרי' התם בברייתא דהיכא דנפסל קרבן ציבור ע"י שחיטה שלא לשמה - שוב לא יזרוק דמו בשבת (כיון דרק קרבן ציבור דוחה שבת, וזה כבר

זה", וה"ה במילה שלא שייכא גזירה בשבת שמא יטלטלנו בר"ה "דהתורה ריבתה בפירוש וביום השמיני, אפילו בשבת (שבת קלב:)", ועד"ז כ' ביו"ד ר"ס קיז שאין חכמים אוסרים דבר שהתירו מפורש בתורה במילי דרשות. ועיי"ע בשדי חמד כללים מערכת י' כלל יז-כז ובדרכי תשובה יו"ד שם וולהעיר דלכאורה שי' רבינו הזקן דלא כן, שהרי באו"ח שם תי' הא דלא גזרו שלא לתקוע בר"ה שחל בחול כיון שהוא איסור קל ולא מטעם שכ' הט"ו, עיי"ש]), והרי הכא ההכשר דהקטר חלבים ואברים כל הלילה נאמר בפירוש בתורה, "כל הלילה עד הבוקר"; וכן כתיב בפ' משפטים "ולא ילין חלב חגי עד בוקר" (ובחינוך מצוה צ דה"ה בשאר אימורים מלבד החלב, ובשאר קרבנות מלבד חגי), ולהכי לא גזרו כאן חכמים.

ומעתה יל"ע טובא בטעם הרמב"ם דנקיט שגזרו כאן חכמים, והרי כבר הוכיחו כמה אחרונים דאף הרמב"ם ס"ל להאי כללא דדבר המפורש להדיא בתורה אין כח ביד חכמים לעקרו (ראה כס"מ הל' מלכים פ"ג ה"ז, ובארוכה בשד"ח שם מדברי החת"ס וכ"ו).

והנראה בזה בדרך חידוש בהקדים הא דזבחים יג: גבי האמור בפרשתנו "ואם האכל יאכל גוי", "בשתי אכילות הכתוב מדבר, אחת אכילת אדם (חלק הכהנים באכילת הקרבן) ואחת אכילת מזבח" (החלק המוקטר ע"ג המזבח), ובגמרא התם ילפינן מינה, מדהוזכרו בהדדי, דהושוו דיני אכילה אחת לחברתה, עיי"ש. **והנה** גם באכילת כהנים איכא מצוה

כלל, ולא היתה בידם שום מצוה, וי"ל שהוא משום דמצות שלא לבוא לידי נותר אינה חובת הגברא, אלא הוא חיוב שמצד החפצא דקדשים שלא יבואו לידי נותר, ואכ"מ).

ומעתה יש לומר, דכיון שהשוותה אכילת כהנים לאכילת מזבח, הרי כשם שב' גדרים אלו ישנם באכילת כהנים הוא הדין נמי באכילת מזבח, היינו דהקטרת חלבים ואברים ע"ג המזבח ביום ההקרבה עצמו כוללת ב' דברים: (א) העבודה דהקטרת חלבים ואברים ע"ג המזבח – הענין החיובי שבאכילת מזבח. (ב) עי"ז נמנעת מציאות ה"נותר", ואין עוברין על ה"ל"ת ד"ולא ילין חלב חגי עד בוקר".

וסמך לדבר, דהנה אשכחן במנחות עב. דאף שמצות ההקטרה כל הלילה כנ"ל מ"מ "שעתה" הוא ביום דוקא (ולהכי חביבה המצוה אז יותר כו' כמבואר שם), וכ"ה ברמב"ם הל' מעה"ק פ"ד ה"ג, והיינו דמעיקר דין התורה לכתחילה צריך להקטיר את החלבים והאברים ביום דוקא ולא בלילה, ולכאור' הלא בדרך כלל לא מצינו מדאורייתא חילוק דלכתחילה ובדיעבד (עיי' מה שהאריך בזה בלקח טוב לר"י ענגעל כלל ה, ובאתון דאורייתא כלל יב, דרכי שלום אות ב ע"א נדפס בשדי חמד הוצאת קה"ת). ועיי"ע לקו"ש חכ"ב בהר"א ואכ"מ). אבל לפהנ"ל י"ל בפשטות הגדר בזה, דענין הא', העבודה דהקטרת חלבים ואברים, הרי ככל עבודות המקדש צ"ל ביום דוקא, ומה דאמר רחמנא דיכול להקטירם גם "כל הלילה עד הבוקר" לא מיירי הכתוב אלא בנוגע לפרט הב', להשמר מן הלאו דנותר. וא"כ מובן שפיר הא דהראוי לכתחילה

אין עליו שם קרבן ציבור), אף שע"ז יוכל להקטיר אימוריו לאחר צאת השבת ולאכול הבשר כו' (משא"כ אם לא יזרוק בעוד היום, שוב ייפסל דמו בשקיעה ולא תוכל להיות הקטרת אימורים ואכילת הבשר), כי "עמוד חטא בשבת כדי שתזכה בשבת אמרינן, עמוד חטא בשבת כדי שתזכה בחול לא אמרינן" (והכא לא תהא ההקטרה והאכילה אלא בלילה, שהוא כבר חול). ובתוס' הקשו אמאי לא נימא דיזרוק כדי לאוכלן חי (בשבת עצמה), ומביא ראי' ממתני' דמנחות צט: דשייכא אכילת הבשר חי (דאמרי' התם גבי אכילת שעיר של יוה"כ שחל בע"ש, דא"א לבשלו בעת האכילה כי ליל שבת הוא, ומאיך א"א לאכלו בלילה שלאח"ז שהוא לאחר זמנו, ועל כן הבבליים היו אוכלין אותו כשהוא חי), ותירץ "וי"ל דאין זה זכות ואין לחטוא ב[שביל] כך", ולא ברירא מילתא בכוונתו, דהא כיון שמצינו דאכילת חי שפיר הוי אכילה א"כ למה לא הוי זכות דמצות אכילת קדשים.

אבל לפמשנ"ת הדברים עולים יפה, כי י"ל דבאכילתו חי אין מתקיים אלא החיוב למנוע איסור נותר, אבל לא המצוה דאכילת קדשים, ולהכי לא הוי' בגדר "זכות" המתירה לחטוא בשביל כך (ועיי' בתוס' במנחות שם גבי אכילת הבבליים, דמצוה קעבדי שלא יבואו לידי נותר, וי"ל דכוונתו רק לחיוב זה אבל לא מ"ע גמורה דאכילת קדשים. ודוקא התם נהגו כן כי אי אפשר לקיים המ"ע, שהרי בלילה שלאח"ז – כשיוכלו לבשלו כו' – הוא חוץ לזמן אכילתו. ועפ"ז נמצא דשאר הכהנים מלבד הבבליים לא היו אוכלים אותו

חכמים לאסור דבר שפירשה התורה בפירוש להיתר אינו אלא כאשר הנדון הוא מצוה גמורה, היינו, שבמקום שאמרה התורה בפירוש ציווי שיש לעשות המצוה, אין כח ביד חכמים לעקור זאת ולתקן שלא לעשותה; משא"כ היכא דאין זאת אלא היתר, שהכתוב התיר לעשות את הדבר במשך כל הלילה (וממילא בעי להקטירם כלילה כדי לא לעבור על הלאו דנותר), אבל אין בזה מ"ע גמורה, שפיר יש ביד חכמים לגזור שלא לעשותו אלא עד חצות.

הוא לעשות עבודת ההקטרה ביום, כי אז דוקא מקיימים ב' פרטי החיוב דאכילת מזבח, ורק אם לא נעשה הדבר ביום, וזמן עבודת ההקטרה - הענין החיובי שבזה - כבר עבר, עדיין בעי להקטירם במשך הלילה משום ענין הב', כדי שלא לעבור על הלאו דנותר.

ושוב יש ליישב היטב שיטת הרמב"ם
 כאן, די"ל דאיהו ס"ל (דלא כהט"ז ושאר פוסקים הנ"ל, אלא) דהא דאין כח ביד

תורת היים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחייו היום יום

לקחת את הקב"ה כשותף

לקט מכתבים אודות מעלת נתינת הצדקה שבכך נעשה הקב"ה לשותף בעסק השמחה הגדולה בשותפות עם השם יתברך / השותף עושה כל התלוי בו להצלחת העסק / שותף המביא ברכה והצלחה / מקבלים מהקב"ה יותר מענין השותפות / אין להקטין את חלקו של השי"ת בעסק

השמחה הגדולה בשותפות עם השם יתברך

ודאי הוא שהשם יתברך ישלם לו כמדתו כמה פעמים ככה, בכל הענינים שהוא ובני ביתו זקוקים, אבל הודאגתי מקריאת מכתבו שאינו מרוצה ומצב רוחו שפוף, דבר שמאוד מפליא אותי, כי כשנותנים צדקה ותומכים במוסדות הכשרים של הקב"ה וכיו"ב נעשים שותף עם הקב"ה, הנה מה יכולה להיות שמחה גדולה יותר מזה שמתקשרים עם הקב"ה? אשר איזה דבר חזק יותר מזה יכול להיות, שעל ידו יהיו בטוחים שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, מכיון שקשורים עם הקב"ה, וכפי שרכנו הזקן כותב בתניא, שע"י שהאדם נותן צדקה, מתעלה גם כל הכסף והרכוש שנשאר אצלו, וכפי שרכנו הזקן מבאר באריכות באגרת הקודש שע"י מצות צדקה, הקב"ה משפיע טוב בענינים גשמיים, כבריאאות ושאר הענינים הגשמיים שאדם צריך.

(תרגום מאגרות קודש ח"ה עמ' קסה)

השותף עושה כל התלוי בו להצלחת העסק

השותפים דבית חרושת...

שלום וברכה!

בעתו קבלתי את הפתקא שלהם פ"נ להצלחת העסק.

הצעתי היא, כפי שדברנו בעת שנפגשנו, שיקחו כשותף את הבורא ברוך הוא ע"י החלטה בלב שלם, לתת מהרווחים לצדקה בין עשרה לעשרים אחוזים, ומכיון שכל שותף הרי עושה בעסק כל התלוי בו להצלחת העסק, בטח יתן השי"ת, בתור שותף, את ברכתו והצלחתו באמור לעיל.

מובן מאליו שיש רק לשמור שהכלי יהי' כלי טהור על פי הוראות תורתנו הק', דהיינו לא רק בקשר לשבת ויום טוב, אלא גם לערב שבת וערב יום טוב, ומענינים של אבק אפילו דהשגת גבול וכו' וכו', ולמרות שזו הרי חזקה שבני אברהם יצחק ויעקב מקיימים את מה שהשי"ת הורה, בא האמור לעיל לזריזות והעדפה ולהוספה, והשי"ת יעזור שהזריזות והעדפה וההוספה מצידם תוסיף גם שהברכות מהשי"ת יבואו בזריזות, היינו בקרוב ממש ובהעדפה והוספה יותר מהמצופה באופן הרגיל.

(תרגום מאגרות קודש חפ"ז עמ' נה-י)

שותף המביא ברכה והצלחה

בשאלתו אודות מכירו... כיון שיש רופא אומר שאין צריכים נתוח, ורק שיזהר באכילה ושתיה וכו', הנה עליו להתנהג מתאים להוראה זו, ולהתחזק בבטחונו בה' יתברך הרופא כל בשר ומפליא לעשות. ומנוחת הנפש היא אחת הרפואות היותר מועילות למיחושים כשל הנ"ל.

כן במה ששואל הנ"ל, שאין מזדמן לו קונים על הבית שקנה בשביל פרנסה. הנה יקח את השי"ת לשותף - ע"י שיבטיח לצדקה, מעט יותר ממעשר מהריוח, ומה טוב קרוב לחומש - ומובטח שותף הנ"ל להביא ברכה והצלחה מתאים להפסק "עשר בשביל שתתעשר".

וכאשר יראה השגחה פרטית בזה, הרי כדאי שגם אחר כך יתעסק בקניית בית לפרנסה על-דרך זה נוסף על מה שיתעסק ג"כ במלאכתו - בלי מרץ ("אן אימפעט"), ובהפסקי מנוחה כפי הדרוש.

(אגרות קודש ח"ט עמ' רלה)

מקבלים מהקב"ה יותר מענין השותפות

...בכלל אין להתפעל מזה שנפגש עם קישויים בהבנין, ורק צריך הי' ליתן יותר מעט עכ"פ ממעשר מהוצאות הבנין לעניני הצדקות. . וכאשר עושה תשלום על הבנין ליתן מכל תשלום כנ"ל לקופה של צדקה זו, וכאשר לוקח את השי"ת לשותף יקבל ממנו ועוד יותר מענין השותפות לבד.

(אגרות קודש ח"ח עמ' סד)

אין להקטין את חלקו של השי"ת בעסק

הנני שומע שישנם ענפי מסחר שונים שאינם מצליחים כעת כפי שהסוחרים ציפו. וברור שצריך להביט על זה כעל נסיון שהשי"ת רוצה לנסות יהודים, ואע"פ שהוא, ברוך הוא, יודע שלבו של יהודי פתוח תמיד ונמשך לתורה ומצוות, אבל כדי לרצות את מלאכי בית הדין שאינם רוצים להאמין שיהודי יעמוד בנסיון, מראה להם השי"ת, "ראו, למרות שהיצר הרע יכול להשלוח יהודי שצריך להקטין את הצדקה, כי העסקים אינם כמקודם, מכל-מקום יהודים הם פקחים בהחלט והם מבינים שרוצים רק לנסות אותם".

וכשיעמוד בנסיון ויבין את הכוונה האמיתית בזה, הרי לא זו בלבד שהעסק יהי' טוב כמקודם אלא אדרבה יהי' עוד יותר טוב מאשר קודם, כי האב אוהב שהבן מבין את הכוונה האמיתית של מעשי האב, וככל שהילד מגלה יותר את חכמתו בזה, כך גדולות יותר המתנות שהוא מקבל מהאב.

סוחרים אומרים שככל שנעשים יותר מבוגרים, מבינים יותר את ענין המסחר, ולכן מכיון שהוא זמן רב במסחר יבין את כוונת השי"ת במצב הנ"ל, וכמו בהשקעה טובה אם זה מלון או עסק, הרי לא זו בלבד שאין להקטין את חלקו של השי"ת בזה, אלא אדרבה לתת עוד יותר ללא חשבון על החלק שלו, שאז השי"ת מקיים את הבטחתו בתורה עשר בשביל שתתעשר לתת לשותף שלו הכנסה עוד יותר גדולה מאשר קודם.

(תרגום מאגרות קודש ח"ז עמ' שלו)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

בין חכמות הטבעיים לחכמת ה'

העוסקים במושכלות בדרך הב', הנה השכלתם והשגתם מביאים אותם לידי ביטול ישותם, וכל אשר הם עולים בחכמה ובמדע הנה מזדככים יותר ויותר ומתבטלים ממציאות ישותם ובעלי מדות נעימות

ב' דרכים בהשכלה והשגה

...והנה ידוע דבהשכלה והשגה יש שני דרכים שונים זה מזה, הא' הוא הורדת המשכיל אל המשיג, והב' הוא העלאת המשכיל אל המושג.

שני דרכים אלו עם היותם חלוקים זה מזה בתכלית, דבדרך הא' הנה המשכיל עומד על עמדו, ובהיות המושג נעלה בערך, הנה אופן קירובו של ההשכלה אל המשכיל הוא ע"י התעבות ההשכלה והורדתה אל מקום עמידתו של המשכיל, והדרך הב' הוא אשר ההשכלה במקומה עומדת, וקירובה של ההשכלה אל המשכיל הוא ע"י הזדככותו של המשכיל ועלייתו אל מקום עמידתה של ההשכלה, בכל זה הנה שניהם באים באופן אחד, והוא ההילוך מן הקל אל הכבד.

שני דרכי ההשכלה וההשגה האמורים, ישנם בכל החכמות, אבל בעיקרם הם פרשת דרכים של שני סוגי חכמות: חכמות הטבעיים, וחכמת התורה והאלקית.

חכמות הטבעיים, עם היותם השכלות גדולות ובהם חכמות עמוקות, אבל כללות הסוג החכמות אלו הוא התעבות ההשכלה והורדתה אל מעמד המשכיל והמשיג, והסוג דחכמת התורה והאלקית הוא הזדככות המשכיל ועלייתו אל מקום מעמדה של ההשכלה וההשגה.

ללמוד שלושים פעמים מאמר אחד או ללמוד שלושים מאמרים?

אבל תחלת הכל הוא ההתעסקות במתינות, כהכלל הידוע לכל עוסק במושכלות: הממהר אובד, והמתון מרויח; המתינות וההתעכבות בכל סברא שכלית, והעלי' מדרגא לדרגא מן הקל אל הכבד, מעמיד את המשכיל על בסיס נאמן ברום בלתי משוער.

הוד כ"ק אאזמור'ר אדמור'ר הרה"ק מוהרר"ש אמר להוד כ"ק אאמור'ר הרה"ק [הרש"ב] צוקללה"ה נבג"מ זי"ע:

"כשחוזרים במחשבה והרהור מאמר אחד ששים ושמונים פעמים בעיון, הנה על ידי רגילות זו שמרגילים את המוח לחשוב בתוכן ההשכלה ונושאה, מכשירים את המוח להיות כלי לקבל שכל עצמי".

הוד כ"ק אאמור'ר הרה"ק צוקללה"ה נבג"מ זי"ע אמר לי:

"טוב ומועיל יותר לחזור במחשבה עיונית מאמר אחד שלשים פעמים, מכמו ללמוד שלשים מאמרים למיגרס, כי בהלימוד דשלשים מאמרים יודע ענינים שטחים, ובמחשבה עיונית שלשים פעמים מאמר אחד, בא הוא על עצם נושא הענין במהות שכלו העצמי".

ופעם אמר לי בסגנון זה:

"כשלומדים שלשים מאמרים למיגרס, התועלת מזה הוא, מה שהוא למד שלשים מאמרים ויודע שטחיות עניניהם, אבל החושב ומהרהר מאמר אחד שלשים פעמים בעיון, הנה התועלת מזה הוא מה שהמאמר לימד אותו, בראשון הוא רק מה שהוא למד את המאמרים, אבל המאמרים לא לימדו אותו, ובהאחרון הוא מה שהמאמר לימד אותו, ובאמת לאמתו הנה זהו תכלית הלימוד".

ככל אשר הם עולים בחכמה ובמדע הנה מזדככים יותר ויותר

המטריח שכלו להעמיק דעתו שעות ארוכות בהסתכלות שכלית חזקה בהא דאמר רבינו נ"ע בספר של בינונים [-ספר התניא] פרק ה': "הנה כל שכל כשמשכיל ומשיג בשכלו איזה מושכל הרי השכל תופס את המושכל ומקיפו בשכלו, והמושכל נתפס ומוקף ומלוכב בתוך השכל שהשיגו והשכילו", יבין כי המשכיל וההשכלה התופס והנתפס פועלים זה בזה, המשכיל פועל בההשכלה וההשכלה פועלת בהמשכיל. ודעת למבין נקל להבין, כי כל אחד מהם פועל כפי מה שהוא במציאות מהותו, אבל לעולם הנה ההשכלה גוברת בפעולתה על המשכיל.

אשר על כן הננו רואים במוחש, אשר על פי הרוב הנה אלו העוסקים במושכלות בדרך

ואופן הא', הנה השכלתם והשגתם מביאים אותם לידי ישות וגסות הרוח, וכל אשר הם עולים בחכמה ובמדע הנה מתרבה מציאות עצמם ורמת רוחם, ועל הרוב בעלי מדות תקיפות, והעוסקים במושכלות בדרך הב', הנה השכלתם והשגתם מביאים אותם לידי ביטול ישותם, וכל אשר הם עולים בחכמה ובמדע הנה מזדככים יותר ויותר ומתבטלים ממציאות ישותם ובעלי מדות נעימות.

השי"ת יהי' בעזרו ללמוד ולהצליח בעבודה שבלב, אשר תפעול התכלית הנרצה, וטוב יהי' לו בגשמיות וברוחניות.

(אגרות קודש ה"ד עמ' קעה-ט)

הוספה

לקט מתוך דברות קודש
בעניני הוראה, הדרכה וחיזוק בעבודת השי"ת
דברים אלו לא הוגהו על ידי רבינו, ובאו כאן כמעט ללא עריכה,
באופן שנאמרו, מלבד שינויים קלים להקל על הקורא

מסירות נפש דפורים - גם בשעת עסקיו!

זמן ולמעלה מזמן בחג הפורים / עמידה במס"נ כל השנה כולה / לא רק בנעילה
ביום הכיפורים / נתינת כח מפורים לכל יום ויום / בני הכרך גם צריכים להזהר /
העצה מול עמלק.

בפורים מצינו דבר והיפוכו, שאינו בשאר הימים טובים:

בכל הימים טובים הקשורים עם ענין הזמן - שישנו זמן קבוע לכל יו"ט, כמודגש
בשם: ימים טובים - הרי זמנם שוה אצל כל בני"ו, וכמו היו"ט דחג הפסח, שכל בני"ו
חוגגים יו"ט זה באותו זמן.

...אך ישנו ענין אחד שיוצא מן הכלל בפרט זה - ימי הפורים:

ימי הפורים נקבעו מלכתחילה באופן שהיהודים היושבים בערי הפרזות עושים את
יום ארבעה עשר, והיהודים שיושבים בערים מוקפות חומה, כמו שושן, עושים את יום
חמשה עשר. והיינו, שיום זה שהוא פורים בערי הפרזות - אינו פורים בערים מוקפות
חומה, וכן לאידך, שיום זה שהוא פורים בערים מוקפות חומה, אינו פורים בערי הפרזות.
ואם לא די בחילוק זה, ניתוסף עוד חילוק בזמן המשנה והתחלת זמן הש"ס -
ש"כפרים מקדימים (קריאת המגילה) ליום הכניסה" (בי"א בי"ב או בי"ג - בהתאם
לקביעות השנה), כפי שלמדו ממ"ש "לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם", "זמנים
הרבה תקנו להם".

[ואף ש"כפרים מקדימים ליום הכניסה" היא מסיבה מסוימת - "כדי שיספקו
מים ומזון לאחיהם שבכרכים", היינו, שעיי"ז יש להם שייכות גם לפורים של אחיהם
שבכרכים, הרי סוכ"ס נעשים אצלם עניני הפורים בזמן שונה].

ועד כדי כך, שאמרו על זה בגמרא "איקרי כאן לא תתגודדו, לא תעשו אגודות
אגודות", "דנראה כנוהגין ב' תורות כשקורין כפרים את המגילה ביום כניסה, ועיירות

גדולות ב"ד, ומוקפים חומה בט"ו", שהרי אלה עושים פורים בזמן שאלה נוהגים חול (כהשקוט בראשונים).

זמן ולמעלה מהזמן בחג הפורים

ונמצא, שימי הפורים הם בהגבלת הזמן באופן שהזמן נמשך ויורד במקום, היינו, שמצד שינויי המקום, ערי הפרזות, ערים מוקפות חומה או כפרים, נעשה שינוי בזמן – אם זמן זה הוא פורים או יום חול.

ולאידך גיסא – ענין הפורים הוא למעלה מהזמן לגמרי, שהרי קיום דיני הפורים כהלכתם מחייב להיות במעמד ומצב של "עד דלא ידע", וכאשר האדם נמצא במעמד ומצב ד"לא ידע", אזי אינו שייך לא למקום ולא לזמן.

ונמצא, שבימי הפורים ישנם שני הפכים לגמרי: מחד גיסא, הרי זה קשור עם זמן במדרגה היותר תחתונה, עד כדי כך שהזמן משתנה לפי שינויי המקום; ולאידך גיסא, בכל הזמנים והמקומות – הן בערי הפרזים, הן בערים מוקפות חומה, והן בכפרים שמקדימים – צ"ל מעמד ומצב של "עד דלא ידע", היינו, יציאה לגמרי מהגבלות המקום והזמן, ועד למעלה מהשכל.

עמדו במסירות נפש כל שנת הגזירה

וההוראה מזה:

ענינו של פורים – שעל ידו זכו להנס דפורים – הוא העבודה דמסירת-נפש, שבמשך כל השנה כולה (קודם שבטלה הגזירה) עמדו כל בני, מנער ועד זקן טף ונשים, בתנועה של מס"נ, בידעם שקיימת הגזירה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים", היל"ת.

כלומר: ענין המס"נ הי' אצל כל בני – כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם הצמח-צדק בפירוש מ"ש "יהודיים" בשני יודי"ן, שקאי גם על אלה שלא ידעו או אפילו לא רצו לדעת כלל שהם יהודים, שהרי גם אצלם ישנה נקודת היהדות, וכשם שגם עליהם חלה גזירת המן, "להשמיד גו' את כל היהודים", כך היתה גם תנועת המס"נ אצל כל היהודים, אפילו קל שבקלים, שלא רצה לדעת ע"ד שייכותו עם יהדות, רח"ל.

ועוד זאת, שענין המסירות נפש היה אצלם לא רק בזמנים מיוחדים בשנה, כמו ביוה"כ פ"ב בעת נעילה (כמ"ש אדמו"ר האמצעי שבעת נעילה אפילו קל שבקלים עומד בתנועה של מס"נ), או בשבת ויו"ט, אלא גם בימות החול, בכל השנה כולה, הן בקיץ והן בחורף, בכל שינויי המצבים שבמשך השנה כולה.

וזהו שהענין דפורים הוא באופן של יציאה לגמרי מהגבלות של זמן ומקום – "עד דלא ידע" – שבזה שוים כל בני:

כאשר מדובר אודות ענין של ידיעה, הבנה והשגה – הרי "אין דעתם דומה זה לזה ואין פרצופיהן דומים זה לזה"; אבל כאשר מדובר אודות "לא ידע", היינו, ענין שאינו קשור עם מדידה והגבלה של הבנה והשגה, ואדרבה, הענין היחידי שנדרש הוא יציאה מכל מדידה והגבלה – הרי בזה שוים כל בני".

לא רק בנעילה ביום הכיפורים

וכשם שהי' "בימים ההם" – כך צריך להיות גם "בזמן הזה":

ענין המס"נ הוא לא רק בזמן ומצב מיוחד שדורש מסירת הנפש והגוף כפשוטם, שאז מתעוררת הנקודה הפנימית שבכאו"א מישראל לעמוד בתנועה של מס"נ אפילו ביום חול ובענין של חול, אלא – כפי שנאמר במגילה: "קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם גו' בכל דור ודור", "וישלח ספרים גו'", "האגרת הזאת", ו"אגרת הפורים הזאת השנית",

ובני קבלו את בקשתה של אסתר "כתבוני לדורות", היינו, ש"כתבו" בכאו"א מישראל בפנימיותו, שיהי' בכחו של כאו"א מישראל, אנשים ונשים נער וזקן, להתעלות למעלה מן המקום ולמעלה מן הזמן, ולעמוד בתנועה של מס"נ בפועל – גם בזמן שאינו יוהכ"פ בעת נעילה, ואפילו לא שבת ויו"ט, ובמקום שאינו בית-כנסת או ישיבה, אלא בלכתו ברחוב, או בשעת אכילתו ושתייתו, "בכל דרכיך".

ואדרבה – יש עליוי "בזמן הזה" לגבי המעמד ומצב "בימים ההם":

בימים ההם – הי' צורך בהסרת הטבעת של אחשוורוש ונתינתה להמן כדי לעורר את בני" לתנועה של מס"נ, כדברי הגמרא "גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל, שכולן לא החזירומו למוטב, ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב".

ואילו בזמן הזה – בכחו של יהודי לעמוד בתנועה של מס"נ בהיותו במעמד ומצב שהקב"ה נותן לו כל צרכיו בהרחבה, בני חיי ומזוני ריחיו, ואעפ"כ, בראותו שהיצה"ר משחק עמו... הנה גם בהיותו באמצע עניניו, באכילתו ובשתייתו, בלכתו ברחוב, בהיותו על משרתו ("אויף זיין דזשאב" – בלשון המדינה), במשרדו, כשמתעסק אפילו עם אינו-יהודי – יכול הוא להזכר ("זיך אַ כאַפּ טאַן") לפתע ש"אין עוד מלבדו", ולהעמיד את עצמו בתנועה של מס"נ בפועל, היינו, שמוכן ומזומן בפועל, עד לדרגא הכי תחתונה דפועל, שלא לעבור אפילו על דקדוק קל של דברי סופרים, ולקיים רצון הקב"ה בכל הפרטים – אף שלפני רגע אחד דיבר בענין של מסחר, או ענין אחר הקשור עם המשרה שעוסק בה.

נתינת כח מפורים לכל יום ויום!

ואין זה פלא אצלו כלל, היתכן שבזמן רגיל ובמקום רגיל יעמוד בהתעוררות כזו של מס"נ כפי שעומד יהודי ביוהכ"פ – כיון שזוהי הנתינת-כח דפורים שהוא נעלה יותר מיוהכ"פ, כדאיתא בתקו"ז (ומבואר בחסידות) שיום הכפורים הוא "כפורים", בכ"ף הדמיון, היינו, שתנועת המס"נ דיוהכ"פ אינה אלא בכ"ף הדמיון לגבי תנועת המס"נ דפורים, בהיותו במעמד ומצב שאין לו עינויים (כביוהכ"פ), ולא זו בלבד שמתר לו לאכול ולשתות, אלא אדרבה, מצוה לאכול ולשתות, ויש לו כל צרכיו בהרחבה באופן שמספיק לא רק עבורו, אלא גם עבור חברו, "משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים", ואעפ"כ, עומד הוא בתנועה של מס"נ; ועד"ז היא מעלת המס"נ בזמן הזה – במעמד ומצב של הרחבה, בני חיי ומוזני רויחי.

(פורים תשפ"ו)

גם "בני הכרך" צריכים להזהר

הזהירות מעמלק צריכה להיות לא רק בשעת העסק במסחר, בשעה שמדבר דברים בטלים רח"ל, או כשנמצא במקום שמחוץ לבית-הכנסת ובית-המדרש, אלא גם כאשר נמצא בכרך מוקף חומה, ובשעת התפלה ולימוד התורה.

צריכים לידע שהיצה"ר הוא אומן במלאכתו, חכם וערום, ו"כך אומנתו של יצה"ר וכו'", וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם אביו שלפעמים מתלבש היצה"ר באיצטלא של משי ("אין א זיידענע זופיצע"), ומדבר באופן המתאים למי ששובש איצטלא של משי, היינו, כמי שנמצא בכרך מוקף חומה...

...ומזה מובן שהיצה"ר יכול להתגנב ("אריינכאָפן זיך") גם בשעת

התפלה ולימוד התורה, ולגרום שיהי' לו רגש של גאוה, "יתהלל חכם בחכמתו... עשיר בעשרו", בחשבו שזוהי החכמה והעשירות ש"ו – אע"פ שהאמת היא, ומובן גם בשכל, שזקוק הוא לעזר של הקב"ה, "אלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו", שהרי "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו", וכיון שחושב את עצמו ל"גדול", הרי מובטח לו שיצרו גדול ממנו, היינו, שגדלותו של היצר היא יותר מהגדלות שלו!

ולכן, גם בהיותו בכרך מוקף חומה צריך להזהר שלא ליתן אחיזה לעמלק שענינו חוצפא בלי טעם, ומ"מ באים ממנו כל השבעה מדות רעות.

העצה מזל עמלק

וכאמור, העצה לזה היא – לא ע"י ענין של הבנה והשגה, אלא דוקא ע"י

ועד שאפילו "בית המן נתתי גו"
לעשות בו כרצונו.

ותיכף ומיד באה הגאולה השלימה
– שכן, אע"פ שברגע שלפנ"ז נמצאים
במעמד ומצב ש"אכתי עבדי אחשוורוש
אנן", הרי, כללות העבודה דפורים היא
באופן שברגע אחד נעשה "ונהפוך
הוא" מן הקצה אל הקצה, וכמו כן
מתהפך גם הענין ד"בעתה אחישנה",
אשר, בין אם תהי' ההתחלה באופן
ד"אחישנה" או באופן ד"בעתה", הרי
זה נעשה באופן ד"אחישנה", שבאה
"תשועת ה' – גאולה שלימה – כהרף
עין".

אלא מאי, ישנה הקושיא שהגאולה
השלימה לא יכולה להיות בלילה,
ולכל לראש צריך לבוא אליהו הנביא
ולתקוע בשופר גדול, ורק לאח"ז
יכולה לבוא הגאולה השלימה – הרי
אלה קושיות ששואל "א ניכטערער" ...
שכן, מי שמקיים פורים כהלכתו, "עד
דלא ידע", אין לו שום קושיות ... כל
הרכסים נדמו בעיניו כמישור, כך, שגם
בלילה, וקודם השופר גדול של אליהו,
מונח אצלו שתיכף בא ("אָט קומט")
משיח ומוציא את כולנו מהגלות
לגאולה שלימה ואמיתית במהרה
בימינו.

(פורים תשפ"ו)

ההנהגה ד"אנשי משה", באופן של
ביטול, "ונחננו מה", בדוגמת משה
שהי' "עניו מכל האדם אשר על פני
האדמה", היינו, שענין הביטול והענוה
צ"ל לא רק כלפי ראש-ישיבה נוסף,
רב נוסף, גאון נוסף או מאריך בתפלה
נוסף, אלא כלפי "כל האדם אשר על
פני האדמה": כל יהודי שפוגש בו –
רואה מיד שיש לו מעלה לגביו, ואין
לו ספק בכך שאילו הי' יהודי זה מקבל
את הכחות והעזר מלמעלה שניתנו לו,
הי' פועל הרבה יותר ממנו.

וזוהי ההתעוררות שלוקחים מימי
הפורים – לבטל את המציאות דעמלק
ע"י תנועת הביטול ד"ונחננו מה",
ועי"ז חוגגים את השמחה דפורים
באופן ד"עד דלא ידע",

וממשיכים את השמחה דימי
הפורים על כל הזמנים וכל המקומות
– שבכל מקום שבאים נעשה "ונהפוך
הוא", "ורבים מעמי הארץ מתייהדים
כי נפל פחד היהודים עליהם", היינו,
שכל הענינים שיהודי צריך כדי שיוכל
לחיות חייו כיהודי, גם ענינים אלה
שעדיין אינם יהודיים ("זיי זיינען נאָך
ניט אידיש") הרי הם מתייהדים ("זיי
ווערן אידיש"), ועוזרים לו בתכלית
בריאתו, לשמש את קונו, ובודאי
שמתבטלים כל ההעלמות וההסתרים,